

Примљен: 13. јуна 2024.

Прихваћен: 15. октобра 2024.

УДК 811.163.6-057.875

811.163.41'243:37

doi: <https://doi.org/10.46630/lmt.1.2024.10>

Јелена З. Филиповић¹

Универзитет у Љубљани

Филозофски факултет

Лекторат за српски језик

<https://orcid.org/0009-0004-3972-9349>

АНАЛИЗА ГРЕШАКА МАТЕРЊИХ ГОВОРНИКА СЛОВЕНАЧКОГ ЈЕЗИКА НА ПОЧЕТНОМ НИВОУ УЧЕЊА СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Циљ овог рада јесте да методом контрастивне анализе прикажемо грешке студената на почетном нивоу учења српског као страног језика. Студенти чије смо грешке анализирали матерњи су говорници словеначког језика. Предмет нашег рада су све грешке које смо уочили на часовима српског језика. Запазили смо грешке и у усменом излагању студената, али и у задацима, које су решавали на вежбама или за домаћи задатак. Користили смо методологију коју чини: прикупљање материјала (корпус), идентификовање, описивање и анализа уочених грешака. Анализирали смо грешке на: ортографском, фонетском, морфолошком, лексичком и синтаксичком нивоу. Најрепрезентативније грешке издвојене су из посматраног корпуса, онда смо их описали, а након тога смо их и анализирали контрастивном методом тј. упоређивањем у оба језика. Запажања која ће уследити, закључци о могућим узроцима грешака, као и савети могу бити од користи и предавачима српског као страног језика, али и матерњим говорницима словеначког језика, који тек почињу да уче српски језик. Словеначки и српски језик су сродни језици. Припадају јужнословенској језичкој групи. Имали су суживот током историје у заједничкој држави, као и контакте и заједнички развој, али и те како имају и разлике. Управо оне нам помажу да посматрани корпус анализирамо и да дођемо до закључака зашто су неке погрешке настале. Издвојили смо грешке по посматраним областима и покушали смо да их групишемо. На основу изведене анализе дошли смо до закључка да је матерњи језик на почетном нивоу учења српског као страног језика још увек у великој мери доминантан у свести студената. Они на њему размишљају и отуда углавном већина језичких интерференција. Предлог и закључак јесу да би требало више пажње посветити планирању, осмишљавању и изради наменских дидактичких материјала. Ти материјали треба да садрже наставне јединице из граматике, које су из анализе грешака произашле као кључне. Наиме, требало би приликом израде вежбања, тестова или уџбеника имати стално на уму које су то значајне разлике између српског и словеначког језика, које као такве могу бити „камен спотицања” студентима.

Кључне речи: анализа грешака, матерњи говорници словеначког језика, српски као страни језик, интерференција, методика наставе српског као страног језика

Лекторат за српски језик на Филозофском факултету Универзитета у Љубљани отворен је званично на пролеће 2023. године. Са извођењем наставе почело

¹ jelena.filipovic@ff.uni-lj.si

се нешто раније, тачније од зимског семестра у академској 2022/2023. години. Српски језик на овом Универзитету изучава се још од његовог оснивања 1919. године када је носио назив Универзитет Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а касније је преименован у Универзитет у Љубљани. Кроз историју српски језик се овде изучавао са различитим називима и у оквиру различитих студија. Изучавао се некада заједно са словеначким језиком, а једно време и заједно са руским језиком. У почетку је то било у оквиру заједничког српскохрватског језика, који је био и службени и доминантан језик у Словенији све до распада заједничке државе. Од самог оснивања Универзитета постојале су и катедра за хрватски и српски језик, као и катедра за хрватску и српску књижевност. Међутим, након промена и превирања после 1990. године остао је једино српскохрватски лекторат са хрватским лектором. Данас на Одсеку за славистику постоје јужнословенске студије, у оквиру којих се изучавају поред бугарског и македонског језика још и хрватски или српски језик. На Одсеку постоје и лекторати јужнословенских језика: бугарског, македонског и хрватског, а од поменуте 2022. године и Лекторат за српски језик. У оквиру српског лектората за сада постоје три предмета:

- 1) Споразумевање на хрватском и српском језику (1, 2, 3 и 4) који је двосеместралан и обавезан предмет на јужнословенским студијама,
- 2) Изборни лекторат другог словенског језика: хрватски или српски; почетни, средњи и напредни ниво и
- 3) Јужнословенска друштва и културе (3 и 4): Србија, који су изборни предмети.

На јужнословенским студијама изучавају се и хрватски и српски језик, као и хрватска и српска књижевност, али изван лектората. Део су јужнословенских студија и предају их стално запослени професори на Филозофском факултету, који су завршили студије Српскохрватског језика са јужнословенским језицима или студије Српскохрватске књижевности са јужнословенским књижевностима.

Језик је веома важно средство комуникације и корисно је данас знати што више језика. Како стара латинска изрека каже: „Колико језика знаш, толико људи вредиш”. Да бисмо добро овладали било којим страним језиком морамо добро познавати граматику и стандардни облик свог (матерњег) језика. Такође, када учимо неки страни језик веома је важно и да га усвајамо поштујући норму тог језика. Ако бисмо га произвољно мењали и тако усвајали, јер је језик жива материја и подлеже променама и различитим утицајима, онда бисмо створили неке варијанте језика које би у потпуности довеле до неразумевања и до јаза у комуникацији. Зато је важно напоменути и придржавати се тога да студенти треба правилно да усвајају страни језик који уче. Наташа Пирих Светина (2003) у свом раду о анализи грешака у словеначком као страном језику грешке дефинише као неуспео облик, различит од очекиваног или као облик који ствара полазник у процесу учења страног језика. Она прави и разлику између тих грешака и оних које праве матерњи говорници неког језика. Грешке које направе матерњи говорници обично могу самостално и да исправе након што им се на њих и укаже (Pirih Svetina 2003: 18–19). Погрешке јесу природни и саставни део усвајања неког језика, на њих треба указивати и треба их исправљати. Међутим, то је добро урадити тек након што студент заврши

своје излагање, јер у противном то може демотивисати студенте да се слободно изражавају на језику који тек усвајају као страни. Пожељно је грешке бележити. Често могу да се појаве погрешке под утицајем матерњег језика, који је још увек доминантан у свести студената и на коме они размишљају. Без грешке не постоји ни напредак (Maicusi et al., 1999–2000: 169). Сви греше, чак и матерњи говорници. Ни они не могу увек да се сете одговарајуће речи. Самим тим, грешке не смеју никако да обесхрабре студенте да наставе са учењем страног језика. Сврха језика јесте комуникација и споразумевање. Чак и ако погрешно употребимо неки облик, саговорник ће нас обично сасвим добро разумети на основу контекста. Поента и јесте да се међусобно разумемо.

Метода анализе грешака почела је да се примењује крајем 60-их и почетком 70-их година прошлог века. Ова анализа веома је важна свима нама који подучавамо студенте страном језику. Она нам мапира критичне и проблематичне области и указује нам на то на шта ми као предавачи треба да обратимо посебну пажњу. Из тога обично произилази и закључак да треба да додамо више вежбања у вези са тим грешкама. Такође, према томе треба креирати и будуће дидактичке материјале. Све области учења језика подједнако су важне и подложне су грешкама. За српски као страни језик важи све што важи и за друге језике који се уче као страни језици. Једино није исто да ли српски језик усвајају говорници неког од словенских језика или други странци. Усвајање новог језика, слично ономе када деца тек усвајају језик, праћено је грешкама. Међутим, ако никада не погрешимо не можемо језик ни научити. Језик се најбоље учи када га активно слушамо, када вежбамо његов изговор и када исправљамо грешке које том приликом настану. Неки језик знамо онолико колико знамо да се на њему изражавамо. Он се усваја и слушањем, учењем фраза, усвајањем значења тих фраза и речи у контексту. Често чујемо од студената да разумеју оно што чују, али да проблем настане када треба да се изразе на језику који тек уче. То је разумљиво, јер су још увек несигурни. Њихов фонд речи сиромашан је и нису усвојили граматички систем тога језика. Такође, нису увежбали ни ред речи, који је у српском језику „релативно слободан”, али ипак постоје и правила, која га донекле ограничавају. Управо то може понекад и да збуни студенте, који су на овом нивоу још навикнути на ред речи у свом матерњем језику. Они још увек размишљају на свом језику и неке грешке и настају под његовим утицајем. Због тога су потребне лекторске вежбе како би омогућиле студентима да усаврше свој изговор и да навикну говорни и слушни апарат на изговор и на перцепцију новог језика. Они треба што више самостално да говоре и да научена граматичка и језичка правила примењују у пракси. У времену дигиталних технологија, различитих апликација и интернет-преводаца сведоци смо томе да је људима лакше да укуцају текст који им је потребан и да га на тај начин преведу. Међутим, тако су често у заблуди. Служећи се интернет-преводиоцима или апликацијама, никада у потпуности неће научити страни језик. Да бисмо савладали неки страни језик морамо размишљати на том језику и примењивати правила и ред речи који важе у њему. Ако смислимо реченице на матерњем језику и буквално их преведемо, готово је сигурно да ћемо имати и много грешака, као и потпуно погрешну употребу језика. Учењу, као и подучавању страног језика, морамо веома

темељно и озбиљно приступити. То је од изузетне важности, нарочито када је у питању његово учење на универзитетском нивоу, јер ће тим студентима језик бити средство за рад. То су будући лингвисти, преводиоци или судски тумачи. Самим тим, и предавачи, и студенти имају одговоран задатак. Студенти имају задатак да на прави начин усвоје страни језик који уче, а предавачи да им на најбољи могући начин помогну у томе. Од изузетног је значаја и указивање на грешке које настају у процесу учења српског као страног језика, као и покушај да се оне превазиђу функционалним вежбањима.

У овом раду бавићемо се анализом грешака матерњих говорника словеначког језика на почетку учења српског као страног језика. Предмет нашег рада јесу све оне грешке, недоумице и потешкоће које се појављују код словеначких матерњих говорника на почетном нивоу учења српског језика. Да бисмо боље сагледали данашњу ситуацију, која се односи на учење српског као страног језика у словеначкој средини, ваљало би се осврнути на историјат повезаности српског и словеначког народа, на њихов суживот у заједничкој држави, као и на развој ова два сродна језика.² Међутим, не морају грешке по правилу бити нешто што је лоше. Наиме, ако се подсетимо изреке, која говори о томе да се на грешкама учи, можемо је врло лако применити и на учење језика. То бисмо могли дефинисати и као искуствено учење. Примећујемо да када студентима укажемо на грешку и када им разјаснимо зашто је до ње могло доћи, они на тај начин увек боље запамте. Далеко лошија варијанта би била да им је презентована само теорија без функционалне примене и без могућности да погреше. Студенти кроз грешке који сами направе нешто и науче. Искуство показује и да студенти лакше запамте неку разлику или промену ако је повежемо са оним како је то у њиховом матерњем језику. Такође, треба покушати и да им објаснимо како је и зашто ту дошло до грешке. Међутим, то није увек лак задатак и није применљиво на сваку погрешку. Важан део примењене лингвистике и глотодидактике односи се на анализу грешака. Преносне и унутарјезичке погрешке врло су важне и за наш рад. Преносне грешке настају под утицајем матерњег језика, а унутарјезичке под утицајем анализираниог језика. Контрастивна анализа подразумева поређење језика, које има за циљ уочавање сличности и разлика међу контрастираним језицима. Научне поступке којима откривамо сличности и разлике између два или више језика називамо методама когнитивне лингвистике. Оне обухватају три области проучавања: *контраситивну анализу* (КА), *теорију превођења* (ТП) и *анализу грешака* (АГ). Контрастивна анализа и анализа грешака испитују средства помоћу којих учимо друге, стране језике (Ђорђевић, 2000). Компаративну анализу занимају разлике међу језицима, колико и њихове сличности. Контрастивна анализа темељи се на претпоставци да су језици међусобно упоредиви.

Мелчук (Mel`chuk, 1963) у својој расправи о теорији превођења *међујезицом* назива језик који настаје између матерњег и страног језика. Он то сликовито

2 И српски и словеначки језик припадају јужнословенској групи језика. То даље имплицира да имају сличне и сродне особине, али, такође, и разлике. Током времена и развоја ова два језика дошло је и до њиховог удаљавања. То се данас одражава и на учење српског као страног језика. Управо тамо где разлике у развоју ових језика постоје, ту је и плодно тле за прављење грешака приликом учења српског као страног језика.

објашњава представљајући језике круговима који се додирују и пресецају. Тамо где пресек настане ту су неке заједничке особине, а онде где њих нема и све ван тих пресека јесу разлике међу језицима. Језик који је научен први или матерњи језик на привилегованом је положају што се тиче пружања отпора језичкој интерференцији. Један од начина за утврђивање разлике међу језицима јесте њихово проучавање методом контрастирања (Weinreich, 1953: 88). *Међујезик* је јединствени систем, који се разликује и од матерњег језика и од језика који се учи. Он показује утицај знања једног језика на знање или употребу другог језика.

Пре него што у раду наведемо грешке до којих је долазило, треба напоменути и чињеницу да се до пре годину и по дана српски као страни језик није само стално изучавао на Филозофском факултету у Љубљани, будући да није било српског лектората.³ Неки студенти се први пут сусрећу са екавицом и са ћирилицом. На почетном нивоу учења српског као страног језика не тражимо од њих да пређу на екавицу, јер српски језик познаје и ијекавски стандард. Толерантни смо и врло смо стрпљиви и код усвајања ћирилице, будући да је она већини студената потпуно ново писмо. Остављамо им и слободу да изабере који ће стандард користити. Међутим, исправљамо их и указујемо им на грешке уколико мешају стандарде или уколико праве грешке у оквиру стандарда за који су се сами одлучили.

Веза између словеначког и српског језика као два сродна језика постоји одавно. Развијали су се као сродни језици у заједничкој држави од 1918. до 1991. године. Тада је постојала сарадња словеначких и српских лингвиста и излазили су многи часописи и на словеначком и на српскохрватском језику, а културни живот био је богат и разноврстан. Још пре настанка Универзитета у Љубљани професор Павле Поповић почео је са изучавањем словеначке књижевности и језика на Универзитету у Београду, а традиција је настављена и до данас (Đukanović, Budimirović, 2022: 71–72). Лекторат за словеначки језик у Београду и Новом Саду има дугу традицију, а како смо већ раније у овом раду навели, Лекторат за српски језик у Љубљани постоји од недавно.

Матерњи говорници словеначког језика доста добро разумеју српски језик на темељу сродности ова два језика. Словеначки језик најсличнији је у својој граматичкој структури српскохрватском језику, односно његовој западној варијанти (Drošč, 1970: 5). Студенти сами наводе да добро разумеју српски језик делом и због српске музике коју слушају у Словенији. Неретко имају пријатеље или рођаке из Србије, а неки од њих су и били у Србији. Од 16 студената, који слушају предмете у оквиру српског лектората у Љубљани, 14 су матерњи говорници словеначког језика. Две студенткиње рођене су у Словенији, као и њихови родитељи, а поре-

3 Српски лекторат успостављен је тек на јесен 2022. године. Српски језик се изучавао до тада у оквиру српскохрватског, тј. као хрватски или српски. Лекторске вежбе држао је само хрватски лектор. То је последица распада заједничке државе. Тада већину српскохрватских лектората, захваљујући ангажовању и снажљивости њихове државе, задржавају хрватски лектори. Евидентно је да је држава Хрватска спремније дочекала ситуацију са распадом заједничке државе и задржала је своје лекторате, како у свету, тако и свој лекторат у Словенији. До поменуте 2022. године српски језик је остао само у називу лектората. У пракси је било другачије. Слична је ситуација и у оквиру многих лектората у свету, где се српски језик изучава као БХС или БХСЦ језик. Наставу изводи углавном један лектор, који најчешће најбоље познаје само једну варијанту ових језика. У већини случајева најбоље познаје хрватску или босанску варијанту језика.

клом су из Републике Северне Македоније. Говориле су са родбином понекад и на македонском језику, те због могућег утицаја и овог језика њихове грешке нисмо анализирали.

Даље ћемо у овом раду анализирати грешке које су словеначки студенти правили учећи српски језик на почетном нивоу. Те грешке настајале су, како у комуникацији на часовима српског језика, тако и у задацима студената на вежбама или у оквиру домаћих задатака.

Како и други аутори који су се бавили овом темом наглашавају, за усвајање страног језика веома је важан изговор. Да би он био што бољи и што правилнији, најпре морамо научити изговор свих гласова у том језику. На почетним часовима са студентима смо упоређивали српску и словеначку латиницу. Указали смо на то да међу њима има сличности, али постоје и разлике. Словеначка латиница има 25 знакова, а српска латиница има 30 знакова. Ипак, гласова у словеначком језику има више од 25. Скоро једна трећина гласова нема свој знак. У словеначкој латиници, за разлику од српске латинице, нема графема: /љ/, /њ/, /ћ/, /ђ/, као ни /џ/, те студенти тешко изговарају ове фонеме и праве грешке и у писању. И у изговору и у писању долази до супституције фонема /ч/ и /ћ/, као и фонема /џ/ и /ђ/. Приликом вежбе изговора примећујемо да је студентима лакше да чују разлику између фонема /ч/ и /ћ/ него између фонема /џ/ и /ђ/. Они последње две фонеме изговарају скоро исто. Супституција фонема /ч/ и /ћ/ примећена је у примерима: *вроче, вруче, мојоче, Филијович, вејрич чарлија* и *веч* ум. *вруће, могуће, Филиповић, ветрић* *ћарлија* и *већ*. Супституција фонема /џ/ и /ђ/ запажена је у примерима: *Ђини, ђем, ђеј, ђиј, дуђејом* ум. *Џини, џем, џеп, џип* и *буџетом*. Приметили смо и да они *Љубљана* изговарају као [ЛЈубЛЈана] или *Цеље*, као [ЦелЈе], *Џими* изговарају као [Ђими], [али могоче] изговарају уместо *да ли је мојуће*, а све под утицајем изговора свог матерњег језика. У словеначком језику постоји комбинација графема /д/ и /ж/, међутим, њима су то две одвојене графеме, које се могу наћи једна поред друге у неким примерима, као што је то на пример у речи *Madžarska* или у неким турцизмима типа *pendžer*. Ђирилицу успевају да науче и да је читају са сличним грешкама у изговору као и српску латиницу. Међутим, радије и чешће користе латиницу, што је и разумљиво, али показују жељу да науче и ћирилицу.

Грешке на орфографском плану (неке од њих уједно су и грешке на фонолошком плану. На то смо се осврнули код описивања грешака.)

Учили смо неколике грешке у орфографском смислу:

<i>опуштење</i> ум. опуштање	<i>обезности</i> ум. обавезе	<i>математичним</i> ум. математичким	<i>оддаје</i> ум. <i>издаје</i>
<i>могучност</i> ум. могућност	<i>омогућају</i> ум. омогућавају	<i>пријди</i> ум. <i>приђи</i>	<i>вруче</i> ум. <i>вруће</i>
<i>различне</i> ум. различите	<i>организирале</i> ум. организовале	<i>октобер</i> ум. <i>октобар</i>	<i>Џипар</i> ум. <i>Кипар</i>
<i>Немчија</i> ум. Немачка	<i>Грчија</i> ум. <i>Грчка</i>	<i>буђетом</i> ум. <i>буџетом</i>	<i>кде</i> ум. <i>где</i>

виртуални ум. виртуелни	верјетно ум. вероватно	Пре скупа ум. прескупа	в живо ум. уживо
----------------------------	---------------------------	---------------------------	------------------

ојушићење ум. опуштање, како та реч гласи у српском језику. Вокал /a/ замењен је вокалом /e/, што може бити под утицајем словеначког језика. Словеначки језик има затворени вокал /e/ који се у изговору приближава нашем вокалу [a]. Ова грешка уједно је грешка и на фонолошком плану.

обвезносѝи ум. обавезе (= *obveznosti* су обавезе у словеначком језику)

маѝемаѝичним ум. математичким (=суфикс *-čnit* уобичајен је у словеначком језику и под утицајем матерњег језика употребљен је уместо суфикса *-чки*, који је чешћи у српском језику код грађења речи овог типа.)

огдаје ум. издаје/изнајмљује (= *oddaje* у словеначком језику значи издаје/изнајмљује нпр. *oddaje stanovanje* значи *издаје/изнајмљује стѝан*. Записано је са два /д/, како се изворно пише и у словеначком језику. То је веома честа грешка студентна код употребе овог глагола.)

мојучносѝи ум. могућност (Ово је исто честа грешка под утицајем матерњег језика, јер матерњи говорници словеначког језика не осећају увек разлику између фонема /ч/ и /ћ/, будући да фонему /ћ/ немају у свом фонолошком систему. Ова грешка уједно је грешка и на фонолошком плану.)

омојухају ум. омогућавају (= *omogočaji* у словеначком; аналогijом према том облику, а у покушају да се фонема /ч/ замени фонемом /ћ/ настао је облик који је у вези са глаголом *омојухиѝи*. У овом примеру требало је употребити глагол *омојухаваѝи*, који је несвршеног вида, а не глагол свршеног вида *омојухиѝи*. Студенти често мешају глаголски вид.)

јријди ум. приђи (= *prijdi* на словеначком значи исто што би у српском значило *дођи* од глагола *доћи* или *јриђи* од глагола *јрићи*.)

вруче ум. вруће (= *vroče* је у словеначком. Овде је вокал /o/ добро замењен вокалом /y/, јер вокал /o/ у словеначком језику као у примерима типа: *roka*, *zob* или *sonce* се у српском језику замењује се са /y/ као *рука*, *зуб* или *сунце*. Међутим, остала је фонема /ч/ и није замењена фонемом /ћ/. Ово је истовремено грешка и на фонолошком плану.)

различне ум. различите (= *različen/različne* је у словеначком)

орјанизирале ум. организовале (= *organizirati* је у словеначком)

окѝнобер ум. октобар (= *september, oktober, november u december* ум. нашег *септембар*, *окѝнобар*, *новембар* и *децембар*. Тако је и са именима која се у српском завршавају суфиксом *-ар*, као на пример *Александар*, што је у словеначком *Aleksander*.)

Цијар, *Немчија* и *Грчија* ум. Кипар, Немачка и Грчка (= *Cipar, Nemčija i Grčija* су називи ових земаља у словеначком језику.)

буђеѝом ум. буѝетом (супституција фонема /ц/ и /ћ/, јер на почетном нивоу учења студенти још увек не чују разлику између изговора ових гласова. Ово је ујед-

но грешка и на фонолошком плану.)

Кде? ум. Где? (за локацију) (у словеначком се на пример питање *Kdo je to?* пише са к, а у изговору се чује као [г]: [Gdo je to?], те је могуће да су под утицајем изговора матерњег језика замењене фонеме /к/ и /г/.)

вирѿуални ум. виртуелни (у словеначком постоји вокал /е/ чији се изговор приближава изговору вокала /а/, те су уместо /е/ чули и записали вокал /а/. Ово је грешка и на фонолошком плану.)

верјејино ум. вероватно (= *verjetno* је у словеначком језику)

ѿре скуѿа ум. прескупа (грешка спојено/одвојено писање, јер на овом нивоу студенти још не познају у довољној мери правописна правила српског језика.)

в живо ум. уживо (=у словеначком језику се предлог *в* (*v*) који је замена за наш предлог *у* (*u*) увек пише одвојено, за разлику од српског језика, где се предлог (*у*) може писати и одвојено и спојено у зависности од споја. Спојено се пише у наведеном примеру *уживо* и тада значи да се нешто гледа или изводи у реалном времену и простору, а одвојено се може писати у неким другим спојевима типа: *у реду*, *у месѿу* и *сл.*

Грешке на фонолошком ѿлану (у виду неизвршених ѿласовних ѿромена, а неке ѿрешке са заменом ѿласова ѿдројали смо већ код ѿрешака на орѿоѿрафском ѿлану, јер се моѿу сврсѿаѿи и у једну и у *груѿу ѿруѿу ѿрешака.*)

Уочљиве су и грешке у речима у којима се у српском језику врше гласовне промене. Тих гласовних промена у словеначком језику нема или их у писању нема, а у изговору долази до десоноризације. Запазили смо примере неизвршене сибиларизације, једначења по звучности или губљења сугласника, али и јотовања у малом броју примера:

<i>У логики ствари је...</i> – ум. у логици ствари је... (неизвршена сибиларизација)
<i>Говорили смо о техници</i> – ум. говорили смо о техници (неизвршена сибиларизација)
<i>податки</i> ум. подаци (неизвршене су гласовне промене губљење сугласника и сибиларизација)
<i>Он је у Америци.</i> ум. Он је у Америци. (неизвршена сибиларизација)
<i>На реки</i> ум. на реци (неизвршена сибиларизација)
<i>У Младинској књиги</i> ум. У Младинској књизи (неизвршена сибиларизација)
<i>предлоги</i> ум. предлози (неизвршена сибиларизација)
<i>Хвала вам на бриги</i> и <i>љубавности.</i> ум. Хвала Вам на бризи и љубазности. (неизвршена сибиларизација)
<i>користније</i> ум. корисније (није извршена гласовна промена губљење сугласника)
<i>користно</i> ум. корисно (није извршена гласовна промена губљење сугласника)
<i>болестна</i> ум. болесна (није извршена гласовна промена губљење сугласника)
<i>собствене</i> ум. сопствене (није извршена гласовна промена једначење по звучности)
<i>србски језик</i> ум. српски језик (није извршена гласовна промена једначење по звучности)
<i>тежко</i> ум. тешко (није извршена гласовна промена једначење по звучности)
<i>изпит</i> ум. испит (није извршена гласовна промена једначење по звучности)
<i>потпис</i> ум. потпис (није извршена гласовна промена једначење по звучности)

потопени ум. потопљени, иако је у самом словеначком језику у овој позицији /љ/ (односно /lj/, који се изговарају као два гласа [л] и [j]). (није извршена гласовна промена *јотованје*)

поплаване ум. поплављене, и у овој позицији је /љ/ (/lj/) у словеначком, али су у изговору то два сугласника [л] и [j], јер су у позицији испред вокала. (није извршена гласовна промена *јотованје*)

Већина грешака са неизвршеним гласовним променама настала је под утицајем словеначког језика, јер у њему нема гласовних промена, нарочито у писању. Постоје само остаци неких гласовних промена у појединим речима. Међутим, у изговору можемо чути понегде као да се ипак извршила гласовна промена нпр. [*Odnēsla sem to knjigo Aneški.*] тако се чује, а записује се као *Odnēsla sem to knjigo Aneški.*

Немају сви сугласници у словеначком језику свој знак.

/m/, /n/, /r/, /l/, /j/, /v/, /ʎ/, /n`/ – сонанти;

/b/, /d/, /g/, /z/, /ž/, [dz], [dž], [y], [ɥ] – звучни гласови;

/p/, /t/, /k/, /s/, /š/, /c/, /č/, /h/, /f/ – беззвучни гласови.

Словеначки /ʎ/ и /n`/ су само палатализовани и нису идентични гласовима /љ/ и /њ/ у српском језику. /ʎ/ и /j/ на крају слога или на крају речи дају l` и n`, а у положају испред вокала се изговарају као два сугласника, као /л/ и /j/ и као /н/ и /j/: [поЛЈе], [ЦеЛЈе], [кореНЈе], [зелеНЈава].

/Dz/, /dž/ и /y/ немају свој знак. Када се гласови /c/, /č/ и /h/ нађу у посебним позицијама, мењају се у свој звучни парњак: *Kócbek* [Kodzбек] или *enáčba* [enádžба] или *h gospródu* [ygospródu].

Наш језик, такође, не познаје ни словеначки двоуснени глас /ɥ/. Не изговара се као наше [в], већ помоћу обе усне. Усне и језик имају положај као за изговор вокала /y/, али у том положају остају неупоредиво краће. У словеначкој абециди не постоји знак ни за овај глас, бележи се као /v/ или /l/. Словеначки правопис, за разлику од српског правописа, начелно је етимолошки, зато се речи пишу другачије од онога како се изговарају. На пример звучни сугласници на крају речи губе звучност. У погледу консонаната у словеначком језику занимљива је та промена звучности фонема, где се записује нпр. /д/, али се изговара као [т] или се записује /з/, али се изговара као [с]. Реч је о десоноризацији фонема, те и то узрокује неке грешке које су се јављале у писању на пример: *izpit, podpis* и сл.

Par (IPA)	Izguba zvanečnosti (v besedi)	Izguba zvanečnosti (konec besede)	Pridobitev zvanečnosti (če fonemu sledi zvaneči nezvočnik)
ustnični zapornik (/p/, /b/)	subtropски [su: p' t̚ro:pski]	slab [ˈsläp]	lep gozd [ˈle:b ˈgɔst]
zobni zapornik (/t̚/, /d̚/)	sladki [ˈslät̚ki]	slad [ˈslä:t̚]	petdeset [ˈpe:deset]
mehkonebni zapornik (/k/, /g/)	dolgčas [ˈdɔ:ukt̚fäs]	krog [ˈkro:k]	prerokba [prɛˈro:gbä]

zadlesnični zlitnik (/tʃ/, /dʒ/)	/	imidž [ˈi:mitʃ]	učbenik [ˈu:dʒbɛŋjɪk]
dlesnični priponnik (/s/, /z/)	gozd [ˈgost]	čez [čes]	glasba [ˈgla:zbä]
zadlesnični priponnik (/ʃ/, /ʒ/)	beleška [beˈle:ʃkä]	bombaž [bɔmˈbä:ʃ]	izvršba [izˈvɔrʒbä]
dlesnični zlitnik (/ts/, /dʒ/)	/	/	brivec dela [ˈbri:vɛdʒˈde:lä]
zobnoustnični priponnik (/f/, /v/)	/	/	Afganistan [ˈä:vɡänistän]
mehkonebni priponnik (/x/, /χ/)	/	/	h gori [χˈgɔ:ri]

Табела 1. Промена звучности фонема у словеначком језику

Грешке у писању назива њазника – њравојисне ѡрешке

Уочене су грешке и приликом писања назива неких празника, јер у словеначком језику сви називи празника пишу се малим словом, изузев оних у којима има властитих имена. Овде су уочене грешке у којима су студенти писали *дожић*, *ускрс* или *нова година* малим словима. (= у словеначком *božič*, *velika noč*, *novo leto*)

Морфолошке инѡерференције

На морфолошком плану уочене су грешке приликом грађења глаголских прилога. Највише грешака било је код употребе глаголског прилога садашњег, будући да у словеначком језику нема глаголских прилога. Овај тип грешака јавља се и код матерњих говорника српског језика. То може значити да је презент глагола који се у инфинитиву завршавају наставком *-ивајѡи*, а у презенту имају наставке *-ујем/-ују* проблематичан подједнако и за матерње говорнике, као и за оне који српски језик уче као страни. До грешке долази јер студенти код ових глагола оставе део наставка и у презенту (*-ива*), а требало би да се тај део наставка изгуби у презенту и онда се та грешка одражава и на грађење глаголског прилога садашњег. За глаголе наведеног типа и у словеначком језику важи потпуно исто правило као и у српском. Студенти, заправо, грешке из свог матерњег језика преносе и на учење српског језика. Други тип грешака у вези са употребом глаголског прилога садашњег настао је због неизвршених гласовних промена (палатализације, које нема у словеначком језику). Глаголски прилог прошли на почетном нивоу јако је тежак студентима и честе су грешке, јер се он гради од аориста и ипак га треба оставити за неки напреднији ниво. Уочили смо и грешке у облицима презента. Студенти у начелу усвоје правило за грађење презента, али не обратe пажњу на вид глагола или на неправилност коју неки глаголи могу имати у презенту. Понегде, у малом броју примера, било је грешака и у перфекту и футуру I.

Глаголски прилози – у словеначком језику нема глаголских прилога
Смејајући се ум. смејући се (наставка за 3. лице мн. презента у словеначком је <i>-ајо/-јо</i> , те у примерима овог типа примећујемо наставак <i>-ају</i> ум. наставка <i>-у</i>)
Показивајући ум. показујући (глагол који у инфинитиву има наставак <i>-ивати</i>)
Одмахивајући ум. одмахујући (глагол који у инфинитиву има наставак <i>-ивати</i>)
Плакајући, али и плачећи (понекад) ум. плачући (неизвршена је палатализација у првом примеру и додат је наставак <i>-ају</i> уместо наставка <i>-у</i> ; на облик за 3. лице једнине презента додат је наставак <i>-ћи</i> у другом примеру)
Викајући ум. вичући (неизвршена палатализација и додат је наставак <i>-ају</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Махајући ум. машући (неизвршена палатализација и додат је наставак <i>-ају</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Писаћи, писајући ум. пишући (неизвршена палатализација и додат је наставак <i>-ају</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Дувећи ум. дувајући (<i>-ати/-ају</i> , погрешан наставак за презент; додат је наставак <i>-е</i> за презент уместо наставка <i>-ају</i> и на то је додат наставак <i>-ћи</i> за глаголски прилог садашњи)
Прескакајући и прескачајући понекад ум. прескачући (неизвршена палатализација и додат је наставак <i>-ају</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Перујући ум. перући (<i>-ати/-у</i> , погрешно је додат наставак <i>-ују</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Пењујући ум. пењући се (<i>-ети/-у</i> , погрешно је додат наставак <i>-ују</i> уместо наставка <i>-у</i>)
Идевши, ићивши ум. ишавши (погрешно је грађен гл. прилог прошли; на облик за 3. лице једнине презента додат је наставак <i>-вши</i> , а у другом примеру је на инфинитив глагола додат наставак <i>-вши</i>)
Сећивши ум. секавши (на инфинитив глагола додат је наставак <i>-вши</i>)
Поједевши ум. појевши (на облик за 3. лице једнине презента додат је наставак <i>-вши</i>)
Долазивши ум. дошавши од гл. доћи (на облик за 3. лице једнине презента је додат наставак <i>-вши</i>)
Чујевши ум. чувши (на облик за 3. лице једнине презента додат је наставак <i>-вши</i>)
Прећивши ум. прешавши (на инфинитив глагола додат је наставак <i>-вши</i>)
Испасавши ум. испавши (од потпуно другог глагола направљен је овај облик; настао је облик од глагола <i>испасати</i> уместо од глагола <i>испасти</i>)

У наведеним примерима примећујемо један образац и грешку која се понавља. Код облика за глаголски прилог прошли глагола који се у инфинитиву завршавају на *-сїи/-їи* студенти су на облик за 3. лице једнине презента додали наставак *-вши*. Такође, код неких глагола који се у инфинитиву завршавају на *-ћи* студенти су задржавали у глаголском прилогу прошлом облик инфинитива глагола и додали су на њега наставак *-вши*. Уместо тога требало је да на облик који

добију из аориста додају тај наставак. То је уочено у примерима типа *сећивши* и *ићеивши*. Ове грешке показују да глаголски прилог прошли не треба уопште помињати ни обрађивати на почетном нивоу јер је студентима исувише тежак. У словеначком језику нема ни аориста, па све то додатно компликује обраду овог глаголског прилога. Једино има смисла тек на вишим нивоима обрађивати глаголски прилог прошли.

Презент
<i>Предвиђавамо</i> презент од глагола предвиђати (проширили су основу глагола)
<i>Постигају</i> презент од глагола постићи ум. постижу (неизвршена палатализација и додат наставак за глаголе на <i>-ивати</i>)
<i>Помага</i> уместо помаже, презент од гл. помоћи (неизвршена палатализација и погрешан наставак)
<i>Посећивамо</i> уместо посећујемо, презент од гл. посећивати (задржано <i>-ива</i> , које се код овог типа глагола губи у презенту и додаје се наставак <i>-ујемо</i>)

Презент се у словеначком језику гради од презентске основе и наставака: *-м, -ш, -џ, -ва, -џа, -џа, -мо, -џе* и *-јо*, јер у словеначком има и двојине, која се у српском језику изгубила. Она се употребљава када се помињу две особе или ствари. У словеначком језику постоје 4 групе глагола према презенту: *-ам, -им, -ем* и *-јем*. Ово напомињемо јер понекад студенти замене наставке који су слични са наставцима за презент у словеначком језику. Такав је случај са наставком за 3. лице множине у презенту, где су често уместо наставка *-у* додавали наставак *-ају* према њиховим наставцима *-ајо/-јо*. Ово је важно и да бисмо указали на велику сличност, али и на разлике између српског и словеначког језика. Овде истичемо и то да је потпуно исто у оба језика правило за глаголе које се у инфинитиву завршавају на *-ивајши*, а који у презенту имају наставке *-ујем/-ују*, а губе *-ивајши*. Међутим, без обзира и на ту чињеницу, студенти праве грешке код глагола овог типа и у презенту и у глаголском прилогу садашњем. Неке грешке потпуно су исте као и оне грешке које праве матерњи говорници српског језика. То показује да је и једнима и другима тежак презент глагола, нарочито глагола на *-ивајши*. Додатне грешке настају због глаголског прилога садашњег кога уопште нема у словеначком језику.

Заменице
<i>Мидве</i> ум. нас две/ми – употребљена је заменица из словеначког језика уместо личне заменице у српском језику

Заменице у словеначком језику су: *jaz, ti, on, ona, ono, midva/midve, vidva/vidve, onadva/onedve, mi/me, vi/ve, oni, one* и *ona*. Није тако чест случај, али понекад долази и до погрешне употребе заменица под утицајем словеначког језика. Заменице за двојину из словеначког језика користе се уместо заменица за множину у српском језику: *Мидве* ум. Ми. У словеначком језику се двојина користи када се говори о двома особама или двома стварима, док се у српском језику изгубила.

Перфекат
Посјечали ум. су посећивали

Перфекат се у словеначком језику гради од радног глаголског придева, који је сличан као и у српском језику, и од презента глагола бити. Посебност су неки глаголи 3. групе код којих се радни глаголски придев гради од презентске, а не од инфинитивне основе: *lezal: lezla (lezem og lesti)*. Од *reči, peči, seči, moči, leči* радни глаголски придев је *rekel, pekel, segel, mogel, legel*. Инфинитив (*nedoločnik*) у словеначком језику је на *-ti* и *-či*.

Футур I
<i>Heheju dohi</i> ум. неће доћи (= <i>ne bodo prišli</i>)
<i>Hoheju čakati</i> ум. хоће чекати/чекаће (= <i>bodo počakali</i>)
<i>Če da se provede</i> ум. провешће се или ће се провести (= <i>imeli se boste odlično</i>)
<i>Heheju dobiti</i> ум. неће добити (= <i>ne bodo ga dobili</i>)

Словеначки језик познаје само један облик футура који је ближи нашем футуру II. Понекад и презент свршених глагола може означавати радњу у будућности. Футур се у словеначком језику гради од радног глаголског придева глагола који се мења и свршеног презента глагола бити: *bom, boš, bo, bova, bosta, bosta, bomo, boste, bodo*. На пример: *bom delal, bodo šli*. У овом глаголском времену долази до грешака, јер се оно у српском језику гради са потпуно другим помоћним глаголом. Овде погрешке нису настале под утицајем матерњег језика, већ под утицајем језика који студенти уче као страни. Правило које је тек научено се не примењује како треба.

У оквиру морфологије јављају се и грешке када од облика презента треба да препознају који је глагол у питању и да напишу инфинитив глагола:

Донесем – њима је инфинитив *донесѝи* уместо *донетѝи*;

Понесем – *ѝонесѝи* уместо *ѝонетѝи*.

Збуњује их то што ови глаголи у презенту имају /c/: *донеСем, ѝонеСем*, а нема га у инфинитиву. У словеначком језику се и у инфинитиву и у презенту /c/ сачувало.

Слично је и са перфектом где користе: *Она је донесла*. или *Она је најагла*. уместо *Она је донела*. и *Она је напала*. *Она је ѝоједла* ум. *Она је појела*.

Речем користе за презент глагола *рећи* уместо *кажем*. У словеначком језику презент глагола *рећи* је *реџем*.

Мешају презент глагола *лећи* и *лежѝи*, као и *дићи* и *дизаѝи*.

За *лећи* кажу да је *лежим*, а за *дићи* да је *дижем* уместо *леѝнем* и *диѝнем*. У словеначком је презент глагола *lesti (лећи), pasti (ѝасѝи)* и *seči (сећи)*: *ležem, padem* и *sežem*, те су поменуте грешке у презенту код ових глагола настале под утицајем матерњег језика.

Понекад студенте збуњује и глаголски вид, па често умеју да погреше када га одређују. Код једног од вежбања са глаголским прилогом садашњим сви студенти су погрешили када је требало од глагола *йрайи* направити овај глаголски облик. Поистоветили су дати глагол са глаголом *йрайиийи* и направили су облик *йрайиѐи*. Успели су да схвате о ком глаголу је реч тек када смо додатно појаснили његово значење и када смо га употребили у контексту. У словеначком језику у значењу *йрайи/йерем* имају глагол *umivati/umivat:umivat roke* у значењу *йерем руке*. А имају и глагол *prati* који користе у значењу *йрайиийи*. Ови глаголи су *лажни йри-јайѐљи*. Неки глаголи су им често проблематични, јер у српском језику префикс или суфикс могу за неку нијансу или у потпуности променити значење глагола. Студенти ту греше, јер тај глагол поистовете са неким који им графички личи на глагол чије значење знају или који имају у свом језику, те не обрете пажњу да би можда могао имати потпуно другачије значење у српском језику.

Када су падежи у питању указаћемо прво на другачије именовање у словеначком језику у односу на српски језик. Словеначки језик познаје 6 падежа и у распореду је прво локатив, па инструментал:

именовалник – номинатив,
родилник – генитив,
дајалник – датив,
йожилник – акузатив,
местйник – локатив и
ородник – инструментал.

У деκлинацији немају вокатив. Уместо њега користе номинатив.

Хеј, Јаков! ум. Хеј, Јакове!

Иван, реци нам йи нешйо више о овом задайку. ум. Иване, реци нам ти нешто више о овом задатку.

У словеначком језику *ородник* тј. инструментал користи се увек са предлозима. То онда студентима прави проблем у српском језику када га треба употребити у значењу средства без предлога. Са тим у вези јављале су се грешке типа: *Пуѐује са возом, нерейко и са влаком, са мойором, са авионом (лейалом)* и слично уместо возом, мотором, авионом.

Skлон (падеж)	Vprašalnica (питање)	Sklanjana beseda (промена именице)
IMENOVALNIK	Kdo ali kaj?	<i>hiša</i>
RODILNIK	Koga ali česa?	<i>hiše</i>
DAJALNIK	Komu ali čemu?	<i>hiši</i>
TOŽILNIK	Koga ali kaj?	<i>hišo</i>
MESTNIK	O kom ali o čem?	<i>o hiši</i>
ORODNIK	S kom ali s čim?	<i>s hišo</i>

Sklon (падеж)	Predlogi (предлози)
rodilnik	do, iz, od, brez, z/s, za
dajalnik	proti, kljub, k/h
tožilnik	čez, skozi, zoper, po
mestnik	o, po, pri
orodnik	z/s
tožilnik ali mestnik	ob, v, na
tožilnik ali orodnik	nad, pod, pred, za, med

У ујоїреби њадежа су уочене следеће ірешке:

<i>Краје</i> ум. крајеве, добар падеж, али погрешан наставак. Наставак је типичан за акузатив множине у словеначком језику за именице мушког рода. (= <i>Vidim različne kraje</i> уместо <i>Видим различите крајеве</i> . Именица <i>крај</i> у словеначком језику нема проширење основе у множини. Тако је и са именицом <i>змај</i> , па би у словеначком били <i>змаји</i> , а не <i>змајеви</i> .)
<i>С људми</i> ум. с људима, добар падеж, али погрешан наставак, типичан наставак у словеначком језику за инструментал множине.
<i>Не поквари нашег утиска</i> ум. не поквари наш утисак (генитив уместо акузатива)
<i>Не једем љуте хране</i> ум. не једем љуту храну (генитив уместо акузатива)
<i>Путујем са возом</i> ум. путујем возом. (у словеначком је инструментал (ородник) увек са предлозима, а у српском језику се у значењу средства употребљава без предлога).

Лексичке ірешке:

<i>Искусa</i> ум. искуства (искуство) од (искусан), задатак је био да допуне реченице, да направе именицу од задатог придева и да је у одговарајућем падежу искористе у реченици. Направљена је непостојећа реч.
<i>Победилац</i> ум. победник (образац као у примеру типа = <i>svetovalec</i> уместо српског саветник, суфикс <i>-lec</i> у словеначком уместо суфикса <i>-ник</i> у српском)
<i>Запознати</i> ум. упознати (додат је погрешан префикс)
<i>Приведе</i> ум. доведе (<i>приведе до свађе</i> ум. доведе до свађе = <i>privesti</i> у словеначком значи донети или довести до нечега)
<i>Љубимце</i> ум. љубитеље (у словеначком језику <i>љубимац</i> означава исто оно што и <i>љубавник</i> у српском језику, а у српском језику <i>љубимац</i> је неко ко нам је миљеник, омиљен или кућни љубимац. У словеначком језику кућни љубимац је <i>hišni ljubljencek</i> или само <i>ljubljenček</i> .)
<i>Електрике</i> ум. електричне енергије (= <i>elektrika</i> је електрична енергија у словеначком)
<i>Електрически свет</i> ум. дигитални/електрични свет (= <i>električeski</i> је електрични у словеначком; типичан суфикс у словеначком уместо суфикса <i>-чки</i> или <i>-чни</i> у српском језику)
<i>Стике</i> ум. контакте (= <i>stik</i> је контакт у словеначком)
<i>Цјело</i> ум. све (највероватније под утицајем и словеначког и хрватског језика)

<i>Камо идеш?</i> ум. Куда идеш? (= <i>Kam greš?</i> је у словеначком)
<i>Знанце</i> ум. познанике (= <i>znanci</i> су познаници у словеначком)
<i>Власти смештај</i> ум. сопствени смештај (= <i>lastni</i> је сопствени у словеначком.)
<i>Ван</i> ум. напољу (= <i>v`n oz. zunaj</i> је у словеначком споља или напољу)
<i>Обитељ, фамилија</i> ум. породица (вероватно под утицајем хрватског језика, јер је = <i>družina</i> породица у словеначком)
<i>Створјење</i> ум. стварање (= <i>stvarjanje</i> је у словеначком)
<i>Рестаурације</i> ум. ресторане (= <i>restavracije</i> у словеначком)
<i>У планину</i> ум. на планину (= <i>hodim/grem v hribe</i> или <i>grem na goro (jednina)</i> , али <i>grem v gore (множина)</i>) је у словеначком = идем у планине и идем на планину би био еквивалент у српском. Међутим, без обзира на исто правило у оба језика, студенти греше и у свом матерњем језику употребу ових предлога, па отуда користе предлог <i>у</i> уместо предлога <i>на</i> .)
<i>Из аеродрома</i> ум. са аеродрома (и у словеначком језику је овде <i>Grem na letališče.</i> и <i>Grem z letališča.</i> Студенти често греше и у матерњем језику код употребе ових предлога, те то преносе и на учење српског језика.)
<i>Из планине</i> ум. са планине (исто као и у претходном примеру)

Приликом усвајања лексике за именована дела тела приметна је разлика која изазива забуне. У словеначком језику *лице* је оно што у српском језику означава *образ*, а *образ* користе да означе оно што је у српском језику *лице*. *Прса* користе за *јруди*, а у српском језику се *јрса* користе у мало другачијем значењу или контексту. Словеначки језик, за разлику од српског, уопште не познаје реч *јруди*.

Употребљавају /л/ у речи *десни, длесни*, јер је тако у словеначком језику, што је још једна фонолошка грешка поред свих горенаведених.

Употреба предлога им представља потешкоће:

Он силази из њланине. ум. Он силази са планине.

Он је изашао из аеродрома. ум. Он је изашао са аеродрома.

Није им јасно зашто у српском језику можемо рећи и *Идем ка Субојици* и *Идем њрема Субојици*. У словеначком језику је број предлога уз падеже ограничен, српски језик познаје много више предлога код којих је нијанса у значењу, а они немају појмовну представу о тим нијансама и потребно им је сликовито и пластично објашњавати да би увидели нијансе у значењу.

Синтаксичке јрешке:

<i>Сви смо се играли са њима</i> ум. сви смо их играли (друштвене игре и видео-игрице)
<i>Живот је стао јако брз.</i> ум. Живот је постао јако брз.
<i>Што се ми није свиђало</i> ум. Што ми се није свиђало.
<i>За ништа</i> ум. ни за шта

<i>Што не сви пуше ум. што сви не пуше</i>
<i>Ако смо добри с компјутером ум. ако добро познајемо рад на рачунару</i>

У словеначком језику ред речи је другачији него у српском језику. Они могу да започну реченицу и енклитиком и она је често испред самог глагола и испред субјекта, па отуда: *se mi nije svidjalo* уместо *није ми се свиђало*. Они кажу и *se vidimo* уместо *видимо се*.

Ово није коначан списак грешака и ваљало би наставити са истраживањем и са њиховим бележењем, јер су врло интересантне и оне које настају због *лажних иријашеља*. Оне нису биле предмет овог истраживања, те остају за неке будуће радове. Учење сродних језика можда само на почетку делује као лако. Студенти из контекста разумеју шта смо хтели рећи, али ако детаљније анализирамо оба језика, што је овај рад и показао, и те како има и разлика које су довеле до појаве грешака. Међутим, захваљујући њиховој анализи и њиховој употреби у будућим дидактичким материјалима можемо допринети и превазилажењу грешака, као и бољем савладавању српског као страног језика за матерње говорнике словеначког језика. Ово важи подједнако и за почетне нивое учења и за остале нивое. Наш рад показао је и да студенти нека правила усвоје, али их не примењују увек исправно. Видели смо и да понекад задрже облик из свог језика, понекад направе нови облик под утицајем свог матерњег језика, који припада *међујезику*, а некада направе и нови облик не примењујући добро тек научено правило у српском језику. Такође, неке грешке из свог матерњег језика преносе и на учење српског језика, нарочито када су иста правила у оба језика.

Најзначајнији проблеми који су на овом нивоу препознати су:

- 1) Неразликовање фонема /ч/,/ћ/, /џ/ и /ђ/ и у изговору и у писању, те долази до њихове супституције;
- 2) Вокал /а/ се понекад замењује вокалом /е/;
- 3) Користи се исти облик из словеначког језика уместо облика у српском језику, често у добром значењу. Некада је ортографски и фонетски потпуно идентичан облику у словеначком језику, а некада је то облик који припада *међујезику* и који је измењен под утицајем српског језика;
- 4) Неизвршене гласовне промене (палатализација, сибиларизација, губљење сугласника, једначење сугласника по звучности и јотовање у малом броју примера);
- 5) У писању поштују свој етимолошки правопис;
- 6) Погрешни облици презента глагола, нарочито глагола на *-ивајши*;
- 7) Погрешан глаголски вид;
- 8) Грешке у употреби глаголског прилога садашњег;
- 9) Употреба генитива уместо акузатива;
- 10) Инструментал средства користе са предлогом;
- 11) Користе облик личне заменице за двојину из словеначког уместо облика личне заменице за множину у српском језику;
- 12) Вокатив је увек једнак номинативу; немају вокатив као посебан падеж;
- 13) Настанак нових речи по угледу на облик у словеначком језику, са суфиксима који су типични за словеначки језик;

14) Погрешна употреба предлога;

15) Коришћење конструкција и реда речи као у словеначком језику.

Анализа посматране и описане грађе показује нам да је највише грешака било на фонолошком, ортографском и морфолошком плану, а мање грешака било је на лексичком и синтаксичком нивоу. Посебан тип грешака су оне које изазивају лажни *ѝријатѝељи* или другачији род именица у словеначком језику у односу на род те именице у српском језику. Међутим, ми се њима у овом раду нисмо бавили. Грешке које смо представили нам показују на шта треба да обратимо пажњу када припремамо дидактичке материјале, тестове или уџбенике за студенте којима је словеначки језик матерњи. Мање пажње треба посветити оним областима и правилима која су иста или готово иста у оба језика, јер ће то студенти свакако лакше усвојити и врло често ће и сами уочити сличност. Међутим, на области у којима су изразите разлике и на области у којима смо приметили да се пуно грешки треба обратити посебну пажњу. Релативно мали број студената био је део овог истраживања, те нису приказане ни све могуће грешке. Ако бисмо и на осталим нивоима наставили да анализирамо грешке, готово је сигурно да би нам то указало и на могућност појаве још неких проблема и потешкоћа са којима се матерњи говорници словеначког језика сусрећу приликом учења српског као страног језика. Што више грешака уочимо и пробамо да објаснимо зашто је до њих могло доћи, тим пре ћемо помоћи и предавачима да осмисле своје дидактичке материјале, али и студентима да знају на шта нарочито треба да обрате пажњу. Из свега наведеног произилази и закључак да није баш тако једноставно пописати и уочити грешке које праве словеначки студенти, јер је реч о два врло сродна језика, а опет тако различита.

Цитирана литература

- Drolc (1970): Drolc, Franc (1970). *Slovenski jezik – udžbenik za škole sa hrvatskosrpskim nastavnim jezikom*. Zagreb: Školska knjiga, 1970.
- Dorđević (2000): Dorđević, Radmila (2000). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Beograd: Filološki fakultet, 2000.
- Đukanović – Budimirović (2022): Đukanović, Maja, Budimirović, Jelena (2022). „Slovenščina v očeh srbskih jezikoslovcev” U: Nataša Pirih Svetina, Ina Ferbežar (ur.): *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2022, 71–78.
- Maicusi et al. (1999-2000): Maicusi et al. (1999-2000). The error in the Second language Acquisition, *Encuentro revista de investigacion a inovacion ena classe de idioamas*, (1999–2000), 168–173
- Mel'chuk (1963): Mel'chuk Igor (1963). „Automatic Text Analysis (Based on Russian Data)”. In: *Slavjanskoe jazykoznanie*, Moskva: Nauka, (1963), 477–509.
- Pirih Svetina (2003): Pirih Svetina, Nataša (2003). „Napaka v ogledalu procesa učenja tujega jezika“, *Jezik i slovstvo, letnik 48, številka 2*, (2003), 17–26.
- Weinreich (1953): Weinreich, Uriel (1953). *Languages in contact: Findings and Problems*. Mouton Publishers: The Hague-Paris-New York, 1953.

Jelena Z. Filipović

ERROR ANALYSIS OF SLOVENIAN NATIVE SPEAKERS AT THE BASIC LEVEL OF
LEARNING SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Summary

This paper presents an analysis of various mistakes made by native Slovenian speakers at the basic level of learning Serbian as a foreign language. These are errors on the orthographic, phonetic, morphological, and syntactic levels. The errors were identified, described, and analyzed using the contrastive method. The results show that the mother tongue is dominant in the consciousness of the students at this level. The conclusion is that these mistakes should be used in the planning and creation of future didactic materials. It would be beneficial to continue the research in the future.

Keywords: error analysis, native Slovenian speakers, Serbian as a foreign language, interference, methodology of teaching Serbian as a foreign language.